

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelman alussa on kuvattu opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhooltotyön toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta). Suunnitelmassa kuvataan myös se, miten suunnitelman toteutumista yksiköissä seurataan ja tarvittaessa tarkistetaan. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisista asiakokonaisuuksista 1–5 on suunnitelmassa yksikkökohtaisesti tarkennetut tiedot jokaiselle koulutusmuodolle.

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma on kunkin koulutusmuodon opetussuunnitelmien liitteenä. Lisäksi suunnitelma on liitetty Sastamalan kaupungin lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja toimitettu hyvinvointialueelle. Opiskeluhoollon ohjausryhmä tarkastelee aina lukuvuoden lopussa mahdollisia opiskeluhooltosuunnitelman muutostarpeita. Tarvittaessa suunnitelmaan kirjataan päivityksiä, jotka päivitetään myös opetussuunnitelman liitteeseen. Kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivittyy, liitetään opiskeluhooltosuunnitelma uudelleen osaksi sitä.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ohjausryhmään kuuluvat kasvatusjohtaja, hyvinvointikoordinaattori, perusopetuksen opetuspäällikkö, varhaiskasvatusjohtaja, lukion rehtori, liikunta- ja nuorisopalvelupäällikkö, muut erikseen nimetyt opiskeluhoollon asiantuntijat ja hyvinvointialueen nimeämät edustajat. Ohjausryhmää täydennetään tarvittaessa ja ohjausryhmä kuulee asiantuntijoita, oppilaiden ja huoltajien edustajia sekä koulujen opiskeluhooltoryhmiä opiskeluhoollon suunnittellessaan, arvioidessaan ja koordinoidessaan.

Opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Sastamalassa opiskeluhoollon toteutetaan monialaisena ja suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden, huoltajien, opiskeluhooltotyön ammattilaisten sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhooltotyön toteuttaminen on kaikkien yhteisössä työskentelevien tehtävä. Opiskeluhooltotyö on luonteva osa koulun arjen kokonaisuutta. Yhteisöllinen opiskeluhoollon koskettaa kaikkia oppilaita ja opiskelijoita päivittäin. Tarvittaessa toteutetaan yksilökohtaista opiskeluhoollon, joka järjestetään yksittäisen oppilaan tai opiskelijan tukemiseksi. Keskeisiä periaatteita kaikessa työskentelyssä ovat ennaltaehkäisevä toiminta, riittävän varhainen puuttuminen, tarvittavan tuen järjestäminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Sastamalassa opiskeluhooltotyön tavoitteena on:

- edistää oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- vahvistaa oppilaiden psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista turvallisuutta
- taata tasa-arvoiset palvelut ja tarvittava tuki
- tukea osallisuutta ja yhteisöjen yhteisöllisyyttä
- varmistaa suunnitelmallisen opiskeluhuoltotyön toteutuminen kaikissa yksiköissä toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Toimenpiteet opiskeluhuoltotyön toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta)

Sastamalan opiskeluhuoltosuunnitelmaan on kirjattu opiskeluhuoltotyön toteuttamista koskevat kuvaukset, joiden mukaan yksiköt toteuttavat opiskeluhuoltotyötä. Yksiköt voivat kirjata vuosisuunnitelmiinsa tarkentavia kuvauksia. Opiskeluhuoltotyö kohdentuu yksittäisiin oppilaisiin ja opiskelijoihin, yhteisöiden hyvinvointiin sekä yhteistyöhön liittyviin tehtäviin ja opiskeluhuollon kehittämiseen ja seurantaan.

Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Sastamalan kaupunki vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen kanssa. Opiskeluhuollon kehittämis- ja arviointityötä tehdään monialaisena yhteistyönä sekä yksikkökohtaisissa opiskeluhuoltoryhmissä että opiskeluhuollon ohjausryhmässä.

Osana omavalvontaa ohjausryhmä seuraa ja arvioi yksikkökohtaisten opiskeluhuoltosuunnitelmien toteutumista. Lukuvuoden lopussa ohjausryhmä pyytää yksikkökohtaisilta opiskeluhuoltoryhmiltä seurantatietoja arviointityön pohjaksi. Yksikön johtaja vastaa opiskeluhuoltotyön toteutumisesta ja arvioinnista yhdessä yksikkökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän kanssa. Yksiköiden opiskeluhuoltotyötä arvioidaan yksiköiden laadunarvioinnin yhteydessä.

PERUSOPETUS

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista perusopetuksessa

Tiedot on koottu suunnitelman liitteenä olevaan taulukkoon, jossa on tiedot käytettävissä olevista palveluista vuoden 2023 tietojen pohjalta laskettuna. Toisessa taulukossa on vuonna 2023 käytettävissä olevien tietojen pohjalta koottu arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta koskien opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia henkilötyövuosina laskettuna. (LIITE 1)

2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi perusopetuksessa

Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Sastamalan perusopetuksessa oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta seurataan koulun päivittäisessä opiskeluhoitotyössä sekä koulun opiskeluhoitotryhmän toiminnan kautta. Monialaisen yhteistyön ja jatkuvan havainnoinnin lisäksi seuraamisen tukena ovat:

- laajat terveystarkastukset vuosiluokilla 1,5 ja 8 sekä vuosittaiset kouluterveydenhoitajan tarkastukset kaikilla luokilla
- arviointikeskustelut, opojen keskustelut oppilaiden kanssa sekä muut opettajan ja oppilaan/hoitajan väliset keskustelut
- hyvinvointiprofiili vuosittain
- Move-testauksen tulokset vuosiluokilta 5 ja 8
- tasa-arvokysely, asiakaskysely ja muut mahdolliset kyselyt huoltajille ja oppilaille
- ruokapalveluiden asiakaskysely joka toinen vuosi
- TEA-viisari joka toinen vuosi
- valtakunnallinen kouluterveyskysely joka toinen vuosi
- kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastus kolmen vuoden välein.

Tarvittaessa yhteisön hyvinvointia arvioidaan myös muilla kyselyillä. Yksittäisen oppilaan osalta voidaan sopia tarkennetusta yksilöllisestä seurannasta monialaisen opiskeluhoitotyön käytänteiden mukaisesti.

Tulokset käsitellään henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Niistä tiedotetaan huoltajia ja tarvittavia yhteistyötahoja. Koulukohtainen opiskeluhoitotryhmä valmistelee tulosten käsittelyn toimintatavat.

Tulosten pohjalta nimetään lukuvuosittain keskeisimmät yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämis- ja painopistealueet opiskeluhuollon ohjausryhmän asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä määrittelee keskeiset tulokset, joiden perusteella arviointia seurataan. Keskeisiä tuloksia ovat:

- poissaolot
- koettu terveydentila
- väkivalta, kiusaaminen, häirintä ja epäasiallinen kohtelu
- fyysisen toimintakyvyn ylläpitäminen
- mielenterveys ja ahdistuneisuus
- sosiaaliset suhteet
- osallisuus.

Koulukohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä (KOR) vastaa yhteisöllisen opiskeluhuollon toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä.

Koulukohtaista opiskeluhuoltoryhmää johtaa koulunjohtaja/rehtori. Ryhmään kuuluvat opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset (koulupsykologi, kuraattori, kouluterveydenhoitaja, koululääkäri), erityisopetuksen edustaja, oppilaiden ja huoltajien edustus sekä tarvittaessa oppilaanohjauksen edustaja. Tarvittaessa mukaan kutsutaan muita koulun henkilöstön edustajia sekä lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä viranomaisia ja toimijoita. Yhteistyökumppaneita ovat mm. nuoriso- ja liikuntapalveluiden edustajat, aamu- ja iltapäivä-/kerhotoiminnan ohjaajat, poliisi tai Ankkuri-tiimin edustus, uskonnollisten yhdyskuntien edustajat sekä järjestöjen edustajat.

Niissä perusopetuksen yksiköissä, joissa toimii myös esiopetus, koulukohtaiseen opiskeluhuoltoryhmään kuuluvat edellä kuvattujen lisäksi esiopetuksen esihenkilö sekä varhaiskasvatuksen opettaja ja erityisopettaja.

Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ryhmän määrittelemällä kokoontumistiheydellä ja -tavoilla. Vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa (keväällä ja syksyllä) on laaja arviointi- ja kehittämiskokous. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa sekä toiminnasta tiedottaminen on jatkuvaa. Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä voi viedä asioita opiskeluhuollon ohjausryhmälle lukuvuoden kaikissa vaiheissa. Vastaavasti ohjausryhmän on mahdollistava pyytää tietoja tai kannanottoja koulukohtaiselta opiskeluhuoltoryhmältä.

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä sopii tiedottamisen sisällöt, käytänteet, aikataulut ja vastuut. Ryhmä suunnittelee, miten oppilaiden ja yhteisön hyvinvointiin liittyvien kyselyiden tulokset, kuten esim. laadunarvioinnin tulokset, oppilaiden hyvinvointiprofiilista saadut tulokset, asiakas- ja työtyytyväisyyskyselyt, laajennetun terveystarkastuksen yhteenveto sekä kouluterveyskyselyn (THL) tulokset käsitellään koulussa. Ryhmä arvioi toimintaansa lukuvuosittain. Lisäksi ohjausryhmä seuraa koulukohtaisten ryhmien työskentelyä. Kokonaisuutena koulun opiskeluhoitotyötä arvioidaan koulun laadunarvioinnin yhteydessä.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Sastamalan perusopetuksessa toteutetaan ehkäisevää päihdetyötä moniammatillisena yhteistyönä. Osallisuuden ja sosiaalisen turvallisuuden vahvistaminen sekä elämänhallinnan ohjaus ovat keskeisiä yhteisöllisiä toimintatapoja myös ehkäisevässä päihdetyössä. Kouluissa panostetaan terveiden elämäntapojen tukemiseen kaikessa koulutyössä ja kouluterveydenhuollossa. Myös eri oppiaineiden opetussuunnitelmissa on ehkäisevän päihdetyön sisältöjä. Tarvittaessa oppilaalle on mahdollista järjestää yksilöllistä ohjausta yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa ehkäisevän päihdetyön toimintamallien mukaisesti. Kouluilla voi olla käytössä omia päihteidenkäytön ehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen liittyviä toimintamalleja, kuten esim. Nuuska-agentit.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttämisen ja hallussa pitämisen suhteen toimitaan perusopetuksen kouluissa lain edellyttämällä tavalla ja havaittuihin rikkomuksiin puututaan.

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. (POL 29 § 2 mom.)

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. (POL 36 d § 1, katso myös 2 – 4 mom.)

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 29 §:n 2 momentissa tarkoitettun kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy

niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. (POL 36 e § 1)

Edellä 36 d ja 36 e §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. (POL 36 f § 1)

Edellä 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. (POL 36 g § 2)

Koulujen omissa malleissa voi olla tarkentavia toimintatapoja ja painotuksia päihteiden käyttöön puuttumisen toimintatavoissa. Mahdolliset tarkennukset kirjataan koulujen lukuvuosisuunnitelmiin. Seuraavat pääkohdat toteutuvat kaikissa kouluissa päihteidenkäyttöön puututtaessa.

Mikäli oppilaan huomataan käyttävän tupakkatuotteita koulupäivän aikana:

- 1) Asiasta ilmoitetaan luokanopettajalle/luokanohjaajalle, joka keskustelee asiasta oppilaan kanssa ja ilmoittaa tupakkatuotteiden käytöstä huoltajalle. Oppilaan tavarat voidaan tarkastaa ja oppilaalla hallussaan olevat tupakkatuotteet otetaan pois.
- 2) Mikäli oppilaan huomataan jatkavan tupakkatuotteiden käyttöä, järjestetään keskustelu, jossa ovat mukana oppilas ja hänen huoltajansa.
- 3) Kurinpitotoimista päättää koulunjohtaja/rehtori kuultuaan oppilasta.
- 4) Yhdessä suunnitellaan tarvittaessa seuranta ja eteneminen (esim. ohjautuminen nuorisotyön yhteistyön mukaiseen tukimalliin).
- 5) Kouluilla voi olla omia tarkentavia toimintamalleja, jotka kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Mikäli oppilaan huomataan käyttävän päihteitä koulupäivän aikana, toimitaan seuraavasti:

- 1) Oppilas ohjataan pois opetuksesta tai muusta tapahtumasta. Jos oppilaan terveydentila on vaarantunut, soitetaan hätäkeskukseen ja annetaan ensiapua.

- 2) Oppilas ohjataan valvottuun tilaan ja kaksi koulun henkilöstöön tai opiskeluhuollon ammattilaisiin kuuluvaa työntekijää haastattelee häntä mahdollisuuksien mukaan. Oppilaan tavarat voidaan tarkastaa ja oppilaalla hallussa olevat päihteet otetaan pois.
- 3) Tilanteesta ilmoitetaan huoltajalle ja pyydetään häntä hakemaan päihtynyt oppilas pois koulusta.
- 4) Tapahtunut käsitellään oppilaan ja hänen huoltajansa sekä asian hoitamiseksi kootun monialaisen asiantuntijaryhmän kanssa. Opiskelija ohjataan opiskeluhuollon tai nuorisotyön palveluihin. Kurinpitotoimista päättää koulunjohtaja/rehtori kuultuaan opiskelijaa.
- 5) Päihteidenkäytöstä koulupäivän aikana tehdään lastensuojeluilmoitus.
- 6) Kouluilla voi olla omia tarkentavia toimintamalleja, jotka kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulu ympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään lakisääteisesti kolmen vuoden välein (Terveystarkastuslaki 16 §). Tähän tarkastukseen liittyvien asioiden seuranta, yllä pitäminen ja tarvittaessa korjaaminen jatkuu koko ajan koulun opiskeluhuoltotyössä ja koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän toiminnassa. Varsinaisen tarkastustilaisuuden kutsuu koolle terveydenhoitaja. Tämän tarkastuksen lisäksi koulussa järjestetään 3-5 vuoden välein myös työpaikkaselvitys, jossa painopiste on enemmän työntekijöiden asioissa.

Terveystarkastuksen edustaja organisoii tarkastuksen ja kutsuu kokoon kolmen vuoden määräajan täyttyessä tarvittavat tahot. Tarkastukseen kutsutaan mukaan rehtori/koulunjohtaja, opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset, ympäristöterveydenhuollon edustaja, työterveyshuollon edustaja, työsuojelun edustaja, kiinteistöhoitaja sekä oppilaiden ja huoltajien edustaja. Tarvittaessa tilaisuuteen saavat osallistua myös muut asiaan liittyvät tahot.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä seuraa koulujen tarkastusten toteutumista ja tuloksia sekä ohjaa kouluja yhdenmukaiseen toimintatapaan. Ohjausryhmä saa koulujen lukuvuosisuunnitelmista ajantasaisen tiedon jokaisen koulun tarkastuksen tilanteesta.

Koulujen opiskeluhuoltoryhmät tarkastelevat jokaisen lukuvuoden alussa oman koulunsa tarkastuksen tilannetta. Tällöin kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan:

- edellisen tarkastuksen päivämäärä
- korjattavaksi tai selvitettäväksi sovitut asiat
- edellisen tarkastuksen jälkeen tehdyt toimenpiteet
- tarvittavien toimenpiteiden toteutuksen suunnittelu
- tarvittaessa seuraavaan tarkastukseen valmistautuminen

Ennen tarkastusta koulun opiskeluhuoltoryhmä esitäyttää tarkastuslomakkeen ja kokoaa tarkastuksessa tarvittavat taustatiedot. Taustatietojen tietolähteinä voidaan käyttää esim. koulun toimintamalleja, laajojen terveystarkastusten yhteenvetoja, kouluterveyskyselyjen tuloksia, poissaolo-/tapaturma-/vaaratilannetietoja, kyselyiden/tiedonkeruiden tuloksia tai kiinteistön kuntoon liittyviä selvityksiä. Tietolähteitä voivat olla myös näkemykset, joita on kerätty esim. henkilöstöltä, huoltajilta, oppilailta, opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisilta, kiinteistöhuollolta, terveydensuojelulta, työterveyshuollolta tai työsuojelulta.

Tarkastustilaisuudessa hyödynnetään kaikkea tarkastusten välillä kertynyttä tietoa. Tilaisuudessa käydään aina läpi eri tavoin kootut tiedot sekä täydennetään esitetyt tarkastuslomake. Tilaisuudessa on aloituspalaveri, tilakierros ja yhteenvetopalaveri. Aloituspalaverissa käydään läpi edellisen tarkastuksen pöytäkirja ja ennalta kootut taustatiedot sekä eri tahojen havainnot. Tilakierroksella tilat valitaan aloituspalaverissa esiin tulleiden asioiden mukaisesti, otosperusteisesti ja erityisen riskin perusteella. Yhteenvetopalaverissa sovitaan toimenpiteistä, vastuista, seurannasta ja tiedottamisesta. Kouluterveydenhoitaja kirjaa asiat tarkastuslomakkeelle, joka toimitetaan tarkastukseen osallistuneille. Lomakkeen pohjalta koulun opiskeluhuoltoryhmä tekee tarkastelua aina lukuvuoden alussa.

Tarkastusten välisenä aikana koulun opiskeluhuoltoryhmä huolehtii omalta osaltaan sovituista jatkotoimista, seuraa sovittujen jatkotoimien etenemistä, hyödyntää kertynyttä tietoa opiskeluhuoltotyön suunnittelussa ja huolehtii tulosten tiedottamisesta eri tahoille.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhuolto) perusopetuksessa

Oppilaan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin (kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 11 §:n mukaan oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja. Palveluihin ohjautumisen tarvetta voidaan selvittää konsultaation tai moniammatillisen kokoontumisen avulla.

Konsultaatio voidaan toteuttaa nimettömänä konsultointina keskustellen opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa, Wilma-viestillä tai mahdollisesti tätä varten järjestettynä konsultaatiovastaanottoaikana tai etäyhteyksiä hyödyntäen. Tavoitteena on konsultaation toteutuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Oleellista on huolen jakaminen ja asian yhdessä miettiminen. Konsultaation yhteydessä pohditaan sitä, onko tarve ryhtyä toimenpiteisiin ja miten tarpeen tullen edetään. Tarvittaessa pohditaan myös mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisöllisen opiskeluhooltotyön kautta.

Moniammatillisissa kokoontumisissa oppilas ja/tai huoltaja ovat mukana. Aloite kokoontumiseen voi tulla oppilaalta, huoltajalta, koulun henkilöstöltä tai opiskeluhooltopalveluiden ammattilaiselta. Kokoontumisessa oleellista on, että eri tahot yhdistävät tietonsa ja osaamisensa, ja tilanteeseen tartutaan mahdollisimman varhain. Tavoitteena on aina edetä systeemisen työotteen mukaisesti etsien yhteistä ymmärrystä oppilaan kouluun kiinnittymisen tukemisessa. Jos koolle on kutsuttu yksilökohtaisen opiskeluhuollon moniammatillinen asiantuntijaryhmä, edetään tämän ryhmän toimintaan liittyvien lakien ja käytänteiden mukaan. Kokoontumisessa sovitaan aina jatkoetenemisestä, viestinnästä ja seurannasta.

Opiskeluhooltopalveluihin voi ohjautua:

- oppilaan tai huoltajan oman yhteydenoton kautta. Oppilaat ja huoltajat voivat ottaa yhteyttä suoraan kuraattoriin tai psykologiin puhelimitse, tekstiviestillä, Wilma -viestillä tai sähköpostitse. Yhteydenotossa tulee huomioida tietoturvan toteutuminen. Kouluterveydenhuolto toimii pääasiassa ajanvarauksella. Terveystieteiden avoimelle vastaanotolle oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan mieltään painavista asioista koulukohtaisesti sovittuina aikoina. Terveystieteiden tavoittaa puhelimitse, Wilman kautta tai tulemalla avoimelle vastaanotolle. Lääkärin vastaanotolle aika varataan aina sovittuina.
- muun tahon yhteydenoton kautta. Oppilaan luvalla yhteydenoton voi tehdä perheenjäsen, ystävä, koulun henkilökunta tai muu yhteistyökumppani.
- moniammatillisen kokoontumisen kautta. Tätä toimintaa kuvataan tarkemmin edellä.

Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti tarkastelemaan yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyviä asioita. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseniksi vain

oppilaan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella.

Monialaiseen asiantuntijaryhmään voi kuulua koulujohtaja/rehtori, terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, oppilaanohjaaja, luokanohjaaja/opettaja, erityisopettaja tai muu siinä tilanteessa keskeinen opettaja. Oppilaan, tai mikäli hänellä ei ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. (OHL 19§)

Huolen havaintaja keskustelee oppilaan kanssa ja ottaa tarvittaessa yhteyttä huoltajaan. Asiantuntijaryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja, jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella ensisijaisesti kuuluu, hankkii oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksen tai kirjallisen luvan. Tähän voidaan käyttää Sastamalan perusopetuksen valmista lupalomaketta.

Opiskeluhooltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterille

Opiskeluhoollon monialainen asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa asian käsittelyn oppilaan yksilölliseen opiskeluhooltokertomukseen. Opiskeluhooltokertomuksen kirjaamiseen voidaan käyttää valmista Wilman muistiopohjaa. Tällöin kertomuksen liitteeksi tallennetaan suostumuksen osoittava lupalomake. Työskentelyssä ja kirjaamisessa pyritään etenemään systemisen työotteen mukaisesti yhdessä kartoittaen tilannetta ja suunnitellen etenemistä.

Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot opiskeluhooltokertomukseen. Opiskeluhooltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi. Jos sivulliselle annetaan opiskeluhooltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhooltokertomukset muodostavat koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterin. Opiskeluhooltorekisterin vastuuhenkilönä toimii koulunjohtaja/rehtori. Hyvinvointialueen työntekijät kirjaavat tiedot omalta osaltaan omiin potilas- tai asiakaskertomuksiinsa.

Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Oppilaalle, joka on erotettu määräajaksi tai jolta on evätty opetus jäljellä olevan oppitunnin tai työpäivä ajaksi, tulee opetuksen järjestäjän järjestää tarvittava opiskeluhoolto (POL 36 §). Oppilaalle ja huoltajalle tiedotetaan mahdollisimman pian mahdollisuudesta opiskeluhoitopalveluihin.

Jos oppilaalta evätään osallistuminen opetukseen tai häneen käytetään muita kurinpitotoimia, tiedotetaan oppilaalle ja huoltajalle käytössä olevista opiskeluhoitopalveluista ja ohjataan oppilas opiskeluhoollon palveluihin. Oppilaalle järjestettävässä kuulemistilaisuudessa sovitaan yhteydenottotapa.

Vaikka oppilaan osallistuminen opetukseen on evätty, hän voi käyttää opiskeluhoollon palveluita koulun tiloissa.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvon toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa

Laaja terveystarkastus tehdään vuosiluokilla 1, 5 ja 8. Tarkastuksen tekevät terveydenhoitaja ja koululääkäri, ja siihen kutsutaan oppilaan lisäksi myös hänen huoltajansa. Huoltajan kirjallisella suostumuksella laajaan terveystarkastukseen sisällytetään opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Tieto siirtyy Opetushallituksen ja THL:n yhteistyönä tehdyllä lomakkeella. Laajojen tarkastusten päätteeksi terveydenhoitaja tekee luokkayhteenvedon ilman oppilaskohtaisia tunnistetietoja ja toimittaa sen koulun opiskeluhoitoryhmälle. Yhteenvedoa hyödynnetään yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä.

Suostumus opettajan arviolomakkeen täyttämiseen kysytään huoltajalta lomakkeen alussa olevaa tiedonsiirtokohtaa hyödyntäen. Kouluterveydenhoitaja huolehtii siitä, että "Oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa" -lomake jaetaan oppilaille kotiin vietäväksi hyvissä ajoin ennen luokan terveystarkastusta. Lomakkeen on tarkoituksenmukaista kulkea kotiin ja takaisin yhdessä terveystarkastukseen liittyvän vanhempien esitietolomakkeen kanssa. Lomakkeen alussa kohdassa "Huoltajan ja oppilaan tiedonsiirtolupa opettajalle" huoltaja antaa allekirjoituksellaan opettajalle luvan täyttää lomake ja siirtää sen tiedot kouluterveydenhoitoon. Yhden huoltajan allekirjoitus riittää. Kahdeksannella luokalla tarvitaan myös oppilaan oma suostumus tietojen siirtoon.

Tämän jälkeen huoltaja ja oppilas täyttävät lomakkeen kääntöpuolen sarakkeisiin omat näkemyksensä ja lomake palautetaan kouluterveydenhoitajalle. 1. ja 5. luokalla kouluterveydenhoitaja toimittaa opettajalle täytettäväksi lomakkeet, joissa huoltaja on antanut tiedonsiirtoluvan. 8. luokalla terveydenhoitaja toimittaa opettajalle vain ne lomakkeet, joissa sekä huoltaja että oppilas ovat allekirjoittaneet tiedonsiirtoluvan. Jos huoltajan ja 8-luokkalaisen oppilaan suostumusta ei ole saatu, ei lomaketta toimiteta opettajalle. Tällaisessa tilanteessa voidaan kuitenkin opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa siirtää siten, kuin perusopetuslaki (40 §) mahdollistaa.

Kun luokanopettaja/luokanohjaaja saa terveydenhoitajalta ne lomakkeet, joissa on vaaditut luvat, hän täyttää lomakkeelle omat arvionsa ja palauttaa täytetyt lomakkeet kouluterveydenhoitajalle ennen luokan tarkastusten alkua. Tarkastustilanteessa kouluterveydenhuollon henkilöstö antaa täytetyn lomakkeen huoltajalle ja oppilaalle nähtäväksi. Lomakkeen teemoista keskustellaan osana oppilaan kokonaisvaltaista terveyden ja hyvinvoinnin arviota.

Tarkastuksen lopuksi kouluterveydenhuollon toimija keskustelee huoltajan ja oppilaan kanssa siitä, onko tarkastuksessa tullut esiin asioita, joista opettajankin olisi hyvä tietää. Siirrettävistä tiedoista sovitaan yhdessä, ja kouluterveydenhuollon toimija kirjaa ne lomakkeelle. Siirrettävien tietojen tulee olla opettajalle tarpeellisia oppilaan opetuksen, yksilöllisten tarpeiden huomioimisen tai tuen järjestämisen kannalta. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa voidaan siirtää siten, kuin perusopetuslaki (40 §) mahdollistaa. Kouluterveydenhuolto huolehtii siitä, että opettaja saa sovitun palautteen, esimerkiksi kouluterveydenhuollon ja opettajan tapaamisessa luokan tarkastusten jälkeen. Oleellinen tieto lomakkeen sisällöstä ja opettajalle siirretty tieto kirjataan oppilaan potilaskertomukseen. Lomake skannataan ja liitetään oppilaan potilaskertomukseen, minkä jälkeen alkuperäinen lomake hävitetään.

Anonyymiä yleistä palautetta luokan hyvinvoinnista annetaan luokkayhteenvedon muodossa ja tarvittavia toimenpiteitä pohditaan koulun opiskeluhuoltoryhmässä, jossa ei käsitellä yksittäisten oppilaiden asioita.

Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Sastamalassa koulujen ruokapalvelut tuottaa Servi, joka valmistaa erityisruokavalioita, mikäli asiakkaan eettinen vakaumus tai terveydentila sitä edellyttää. Jos erityisruokavaliolle on tarvetta, siitä ilmoitetaan täyttämällä Selvitys erityisruokavaliosta -lomake. Osaan erityisruokavaliosta riittää oma ilmoitus.

Lääkärin tai ravitsemusterapeutin todistus tarvitaan, mikäli ruokavalion taustalla ovat terveydelliset syyt. Selvityslomakkeen voi täyttää yhdessä hoitavan ammattihenkilön kanssa, jolloin ammattihenkilö todentaa erityisruokavalion tarpeen allekirjoittamalla

selvityslomakkeen. Toinen vaihtoehto on pyytää lääkäriltä tai ravitsemusterapeutilta todistus, joka tulee selvityslomakkeen liitteeksi. Terveystenhoitaja voi kirjoittaa erityisruokavalioista todistuksen, jos lääkäri tai ravitsemusterapeutti on jo aiemmin todennut erityisruokavalion tarpeen ja tästä löytyy merkintä potilasasiakirjoista. Tällöin todistus hoituu kouluterveydenhoitajan kautta. Yksityisen terveydenhuollon todistukset hyväksytään ainoastaan silloin, kun rajoitettavia ruoka-aineita on korkeintaan 5. Asiakirjat palautetaan kouluterveydenhoitajalle, joka välittää tiedot sähköisesti Servin toimistolle. Mikäli tiedot ovat puutteelliset tai lääkärintodistus puuttuu, erityisruokavalio ei siirry tuotantoon, vaan ruokailijalta tai tämän huoltajalta pyydetään lisäselvityksiä.

Terveydellisistä syistä johtuvat erityisruokavaliot ovat pääsääntöisesti voimassa korkeintaan 1–3 vuotta. Voimassaolon päätyttyä erityisruoan tarjoaminen lopetetaan, jolloin ruokailijan tai huoltajan vastuulla on tarvittaessa uusien erityisruokavalioiden selvitys tai ilmoittaa ruokailukohteen muuttumisesta esim. oppilaan vaihtaessa koulua. Jos erityisruokavaliolle ei enää ole tarvetta, huoltaja ilmoittaa asian Servin toimistoon. Jos erityisruokavaliosta halutaan muuttaa, täytetään uusi selvityslomake ja toimitetaan uusi todistus. Ruokailijan tai huoltajan vastuulla on huolehtia siitä, että erityisruokavaliosta on voimassa oleva lääkärintodistus ja ruokapalveluilla on ajantasainen tieto siitä, missä päiväkodissa tai koulussa henkilö ruokailee. Ruokapalveluissa noudatetaan aina viimeisintä selvitystä erityisruokavaliosta ja vanhat ohjeet poistetaan arkistosta. Mikäli ruoka on yli viikon linjastossa syömättä, sen valmistus lopetetaan.

Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, kouluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa. Oppilaan huoltajalta saadaan koululle tiedot vaadittavasta lääkityksestä. Tätä varten lääkehoitoa tarvitsevalle oppilaalle laaditaan lääkehoidon suunnitelma, johon voidaan käyttää valmista lomaketta. Lukuvuoden alussa terveydenhoitaja tarkistaa lääkehoidon suunnitelman huoltajan kanssa ja toimittaa koululle kirjallisena tiedon lääkityksestä (lääkehoidon suunnitelma -lomake).

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa perusopetuksessa

Oppilaiden, _____ huoltajien, _____ opetustoimen _____ henkilöstön _____ ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen _____ järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen

Oppilaat, huoltajat, koulun henkilöstö ja opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset ovat edustettuina koulun opiskeluhuoltoryhmässä ja ovat kaikki osa päivittäistä yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä. Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja kehittämistä tehdään yhteistyössä.

Sastamalassa oppilaiden osallisuus toteutuu mm. oppilaskuntatyön kautta. Vuosittain oppilaille toteutettava Hyvinvointiprofiili antaa myös tietoa koulun opiskeluhuoltotyöstä oppilasnäkökulmasta.

Vanhempien kasvatustyön tukeminen sekä kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen kuuluvat yhteisölliseen opiskeluhuoltotoimintaan. Keinoja näiden toteuttamiseen ovat vanhempien kuuleminen, kyselyt ja yhteistyö vanhempainyhdistysten kanssa. Opetuksen järjestäjä ja koulut tiedottavat kotisivuilla, Wilmassa, työsuunnitelmassa ja tiedotteissa yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista. Huoltajille vuosittain teetetystä asiakaskyselyssä kartoitetaan huoltajien näkemyksiä opiskeluhuollon toimivuudesta.

Opetustoimen henkilöstöä kuullaan henkilöstön kokouksissa ja yhteissuunnitteluajaksi kuuluvissa neuvotteluissa sekä koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän kokouksissa, joissa suunnitellaan yhteisöllisen opiskeluhuollon toimia. Henkilöstö vastaa vuoden aikana hyvinvointiprofiiliin ja mahdollisesti muihin yhteisölliseen opiskeluhuoltoon liittyviin kyselyihin.

Hyvinvointialueen tuottamien opiskeluhuoltopalveluiden kanssa yhteistyötä tehdään arjessa matalan kynnyksen periaatteella. Yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutumista seurataan säännöllisesti koulun opiskeluhuoltotyössä. Opiskeluhuoltosuunnitelmaa valmistellaan heidän kanssaan työryhmissä sekä koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän kokouksissa.

Opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisessa ja päivittämiseen liittyvässä arvioinnissa oppilaat, huoltajat, henkilöstö ja opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset ovat mukana koulun opiskeluhuoltoryhmän kautta. Suunnitelman laadintaan osallistetaan vanhempia myös vanhempainyhdistysten kautta ja oppilaita myös oppilaskuntien kautta. Suunnitelmaa on mahdollista lähettää kommentointikierrokselle Wilman ja muiden sähköisten palveluiden välityksellä kaikille huoltajille ja oppilaille.

Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Koulun henkilöstö perehdytetään lukuvuosittain opiskeluhuoltosuunnitelmaan ja perusopetuksen koulujen yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä tukeviin toimintamalleihin. Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimenpiteet käsitellään henkilöstön kokouksissa osana

opetussuunnitelmaan perustuvaa vuosisuunnitelmaa. Vastuu perehdytyksestä on koulunjohtajalla/rehtorilla.

Koulun henkilöstön osaamista arvioidaan koulun opiskeluhuoltoryhmän toiminnan itsearvioinnin yhteydessä. Koulun opiskeluhuoltoryhmä seuraa lukuvuoden aikana koulun henkilöstön toimintaa yhteisöllisessä työssä ja tarvittaessa suunnittelee sekä toteuttaa osaamista tukevia toimia.

Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Tehostettu ja erityinen tuki kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman luvussa 7. Tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä oppilaan oppimiseen ja hyvinvointiin liittyviä asioita arvioidaan, suunnitellaan ja seurataan moniammatillisena yhteistyönä. Luvussa 7 kuvatus mukaisesti sekä lain edellyttämällä tavalla oppilaalle laaditaan moniammatillisena yhteistyönä pedagogisia asiakirjoja. Tarvittaessa oppilaalle rakennetaan yksilöllisiä tuen kuviota opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän yhteistyönä.

Joustavan perusopetuksen oppilaat kuuluvat sen koulun opiskeluhuollon palvelujen piiriin, missä joustavaa perusopetusta annetaan. Yhteisöllisen opiskeluhuollon käytänteet toteutuvat kyseisen koulun opiskeluhuollon osana. Yksilöllisen opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö suunnitellaan oppilaan omien tarpeiden mukaisesti ja edetään yksilökohtaisen opiskeluhuollon lakien edellyttämällä tavalla.

Sairaalakoulujakso on määräaikainen ja oppilaat pysyvät aina oman koulun oppilaina, joten myös opiskeluhuollon palvelut järjestetään oppilaan oman koulun kanssa yhteistyössä. Tiivis moniammatillinen pedagoginen ja opiskeluhuollollinen yhteistyö oppilaan oman koulun kanssa on edellytyksenä oppilaan onnistuneelle paluulle takaisin omaan kouluun. Oppilashuollollista yhteistyötä tehdään oppilaan ja/tai hänen huoltajansa suostumuksella. Yksilöllisen opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö suunnitellaan oppilaan omien tarpeiden mukaisesti ja edetään yksilökohtaisen opiskeluhuollon lakien edellyttämällä tavalla.

Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Opiskeluhuoltotyössä oppilaan hyvinvointiin liittyen voidaan tehdä yhteistyötä monien tahojen kanssa. Yhteistyössä voi olla eri muotoja. Koulun ulkopuoliset tahot, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi voivat tarjota kouluille erityisasiantuntemustaan. Tätä yhteistyötä voidaan tehdä kaikkia oppilaita koskettavana yhteisöllisenä työnä tai Yksilökohtaisen opiskeluhuollon monialainen

asiantuntijaryhmä voi tarvittaessa oppilaan ja/tai huoltajan luvalla pyytää asian käsittelyyn mukaan näitä tahoja.

Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoitotyötä järjestettäessä. Opiskeluhoillon yhteistyöstä ja palveluiden järjestämisestä (yleisistä periaatteista, rakenteista, käytännön toiminnan järjestämisestä, keskinäisestä työnjaosta ja vastuista) sovitaan yhteistyötahojen kanssa. Tämä toimintaa suunnittelee ja koordinoi opiskeluhoillon ohjausryhmä.

Tarvittaessa koulun opiskeluhoitotyöryhmän tai ohjausryhmän koordinoimana tehdään yhteistyötä ja luodaan tarvittavia yhteistyömuotoja myös muiden asiantuntijoiden ja paikallisten tukiverkostojen kanssa.

Yhteistyön perustana voi olla yhteisöllinen tai yksilöllinen tarve. Yhteistyön avulla tarjotaan oppilaan tarvitsema tuki ja tuetaan oppilasta kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä vaikeuksissa. Yhteistyötä toteutetaan myös tilanteissa, joissa lapsen tai nuoren kasvu ja kehitys voi kasvuympäristössä olevien tekijöiden vuoksi vaarantua. Samoin menetellään moniammatillisesti ja mahdollisimman varhain tilanteeseen reagoiden, kun oppilaalla on tuen tarve elämäntilanteisiin liittyvissä erilaisissa vaikeuksissa (esim. perheväkivalta, päihde- tai mielenterveysongelmat perheessä).

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Opiskeluhoiltoon liittyvä tiedottaminen tapahtuu osana koulun kokonaisviestintää sekä moniammatillista yhteistyötä. Tietoa on saatavilla koulun kotisivulla ja lisäksi vaihtuvia ja pysyviä tiedotteita on Wilmassa. Myös opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiset voivat tiedottaa Wilman kautta.

Koulun opiskeluhoitoryhmä suunnittelee ja toteuttaa tiedottamista huomioiden seuraavat asiat:

- Huoltajille ja oppilaille tiedotetaan käytettävissä olevista opiskeluhoillon palveluista, niihin hakeutumisesta ja yhteystiedoista.
- Varmistetaan, että huoltajien, oppilaiden ja yhteistyötahojen saatavilla on Sastamalan perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma.
- Tiedotetaan oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille:
 - terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksesta ja sen tuloksista
 - miten voi tuoda asioita koulun opiskeluhoitoryhmän tietoon ja käsiteltäväksi
 - kyselyiden aikatauluista, toteuttamisesta, mahdollisuuksista osallistua tulosten käsittelyyn, tuloksista ja niistä seuranneista toimenpiteistä
 - asioista, joita koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä on käsitelty

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma perusopetuksessa

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluvat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on koko kouluyhteisön turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria, joka tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä niihin puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Väkivalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai kouluyhteisön ulkopuolinen henkilö. Teko voi tapahtua koulussa tai koulumatkalla.

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä.

Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna ja puheena, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Häirintää voi kouluissa tapahtua niin oppilaiden kesken tai opettajan ja oppilaan kesken. Kiusaamisen ja häirinnän lisäksi kouluyhteisössä voi esiintyä myös muuta ei-toivottua tai aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä.

Väkivallalla tarkoitetaan tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua fyysisen voiman tai vallan käyttöä, uhkailua tai toteutettua väkivaltaa. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus. Kaikkiin näihin tilanteisiin on puututtava.

Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle annetaan tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja kouluyhteisön toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä. Yksikön johtaja perehdyttää henkilöstön ja yhteistyötahot ohjeisiin ja tiedottaa heitä ajankohtaisista asioista. Henkilöstölle tarjotaan tarvittavaa koulutusta, jotta heillä olisi valmiudet tunnistaa tilanteet ajoissa ja varhaisella

puuttumisella ehkäistä väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää. Ehkäisemiseen ja puuttumiseen liittyvät ajantasaiset tiedot pidetään koko ajan henkilöstön saatavilla.

Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Kouluissa kiinnitetään huomiota tunne-elämän taitojen kehittämiseen tärkeänä osana ehkäisevää työtä. Kouluissa käydään avointa ja asiallista keskustelua siitä, mitä kiusaaminen, väkivaltainen tai häiritsevä käyttäytyminen tarkoittavat ja kuinka niitä voidaan ehkäistä tai toimia näissä tilanteissa.

Koulun opiskeluhuoltoryhmä seuraa suunnitelmien toteutumista ja noudattamista. Myös opiskeluhuollon ohjausryhmä seuraa ja arvioi kaikkien perusopetuksen koulujen toimintaa oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä näihin liittyvien suunnitelmien toteuttamista.

Sastamalan perusopetuksen kouluissa on kiusaamisen ehkäisemiseen ja puuttumiseen ohjelma, joka on valtakunnallisen KiVa-koulun toimintamalli tai koulun oma toimintamalli. Koulut kuvaavat oman mallinsa yksityiskohdat lukuvuosisuunnitelmissaan. Koulujen omista malleista voi olla tarkentavia toimintatapoja ja painotuksia myös oppilaiden väkivallalta ja häirinnältä suojaamisen toimintatavoissa, mutta seuraavat pääkohdat tulee toteuttaa kaikissa kouluissa, jotta toteutetaan Sastamalan perusopetuksen suunnitelmaa oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Ennaltaehkäiseminen

Koulujen opiskeluhuoltoryhmät suunnittelevat lukuvuosittain yhteisöllisen opiskeluhuoltotyönsä osana toimet, joilla koulussa tuetaan yhteisöllisyyttä, ryhmäytymistä ja kouluun kiinnittymistä. Nämä sisällöt kirjataan koulujen lukuvuosisuunnitelmiin.

Ennaltaehkäiseviä toimia koulun tasolla voivat olla:

- henkilöstön jäsenten välinen yhteistyö, tiedottaminen ja koulutukset
- yhteistyö opiskeluhuollon ammattilaisten ja muiden tahojen kanssa
- tehokas ja riittävä välituntivalvonta ja suunnitellut välituntitoiminnat
- kotien kanssa tehtävä yhteistyö
- verkostoyhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa
- kiusaamista, häirintää ja väkivaltaista kohtelua kartoittavat kyselyt
- koulun toimintamallien suunnitelmallinen kehittäminen

Ennaltaehkäiseviä toimia luokan tasolla voivat olla:

- luokan yhteiset pelisäännöt
- työmenetelmät, jotka vaativat oppilaiden yhteistyötä
- ryhmäytystunnit yhteistyössä eri tahojen kanssa
- yhteiset retket ja leirikoulut
- keskusteluun ja tunteiden ilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri
- tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu
- yhteistyö opettajan ja vanhempien välillä
- vanhempien keskinäinen yhteistyö

Puuttuminen

Väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puututaan aina, kun se tulee tietoon. Jokainen kouluyhteisön jäsen on velvollinen puuttumaan välittömästi väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään havaitessaan asian. Etenkin väkivaltatilanteessa on tärkeää, että henkilökunnan edustaja pysyy rauhallisena ja ottaa tilanteen hallintaan.

Tilanteen havainnut opiskelija, huoltaja tai muu taho voi olla yhteydessä keneen tahansa kouluyhteisön jäseneseen, johon hän luottaa. Suositeltavaa on olla yhteydessä yksikön johtajaan, luokanopettajaan/luokanohjaajaan, kuraattoriin, psykologiin, terveydenhoitajaan, erityisopettajaan tai opinto-ohjaajaan. Oppilaita rohkaistaan ottamaan puheeksi tilanteet, joissa he kokevat tai huomaavat väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää.

Tilanteeseen puututaan, jos:

- henkilö kokee tulleen kiusatuksi, häirityksi tai väkivaltaisesti kohdelluksi
- joku muu (toinen opiskelija, huoltaja, opettaja, muu taho) kokee jotakuta kiusattavan, häirittävän tai kohdeltavan väkivaltaisesti
- huomataan, että sama henkilö on toistuvasti epäasiallisen kohtelun kohteena
- kouluyhteisön jäsenten käytös tai ilmapiiri on toisia kohtaan epäkunnioittavaa.

Selvittäminen

Kun koulun henkilökunnan jäsen saa tiedon väkivallasta, häirinnästä tai kiusaamisesta, hän ottaa yhteyttä koulunjohtajaan/rehtoriin. Tarvittaessa tilanteen selvittämisen voi aloittaa muukin henkilökuntaan kuuluva tai opiskeluhuoltopalveluiden ammattilainen tai se henkilö, jonka asianosaiset nimeävät.

Opettajalla tai rehtorilla on velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Eteneminen kiusaamis- ja häirintätilanteessa

- Henkilökunnan edustaja keskustelee asianosaisten kanssa erikseen.
- Koulunjohtaja/rehtori tai opettaja ilmoittaa todetusta häirinnästä tai kiusaamisesta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Tarvittaessa koulu järjestää yhteistapaamisen, jossa selvitetään, mitä on kummankin osapuolen näkökulmasta tapahtunut ja sovitaan, miten jatkossa toimitaan. Tilanteesta laaditaan muistio, josta selviää, mitä on tapahtunut ja milloin, mitä osapuolten kanssa on sovittu, miten sopimusta seurataan ja mitä siitä seuraa, jos sopimusta ei noudateta.
- Jälkiseuranta toteutetaan suunnitelmallisesti yhdessä sovitun ja kirjatun mukaisesti.
- Mikäli toiminta ei ole loppunut, asia otetaan uudelleen puheeksi osapuolten kanssa erikseen. Asiaa pyritään vielä sovitteluun. Jos toiminta ei lopu, kerrotaan kurinpidollisista toimituksista, joita kiusaamisesta tai häirinnästä voi seurata.
- Mikäli toiminta ei ole loppunut, järjestetään kuulemistilaisuus, johon kutsutaan oppilas ja hänen huoltajansa, ja tämän perusteella koulunjohtaja/rehtori tekee päätöksen kurinpitotoimien käyttämisestä.
- Asianosaisiin otetaan yhteyttä sovitun seuranta-ajan kuluttua ja tarkastetaan tilanne.
- Tarvittaessa pyydetään viranomaisapua lastensuojelusta tai poliisilta. Jos rikoksen tunnusmerkit täyttyvät, tehdään aina välittömästi rikosilmoitus.

Eteneminen väkivaltatilanteessa

- Väkivallan kohteeksi joutuneelle opiskelijalle annetaan ensiapua, ohjataan hänet ensiapuun tai soitetaan hätäkeskukseen.
- Tapahtuneesta ilmoitetaan teosta epäillyn ja teon kohteeksi joutuneen oppilaan huoltajille. Oppilasta ei jätetä yksin.
- Tarvittaessa kutsutaan virkavalta paikalle. Tiedotetaan alaikäisen oppilaan huoltajaa hänen oikeudestaan tehdä rikosilmoitus.
- Vakavissa tapauksissa myös koulu voi tiedottaa poliisia, jolloin poliisi päättää asian saattamisesta syyteharkintaan.
- Kun tilanne on rauhoittunut, selvitetään asia tarpeellisilta osilta, kuullaan molempia osapuolia ja arvioidaan tilanne.
- Kuultuaan oppilasta ja tämän huoltajaa rehtori päättää kurinpitotoimista.
- Tapahtuneesta keskustellaan tarvittaessa muiden oppilaiden ja henkilökunnan kanssa tilanne- ja tapauskohtaisesti.
- Oppilaat ohjataan keskustelemaan opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa erikseen.
- Toteutetaan yhdessä sovitun mukainen seuranta.

- Tapahtuneesta täytetään turvallisuuspoikkeamailmoitus ja tehdään tarvittavat vakuutuksiin liittyvät ilmoitukset.

Tapausten kirjaaminen

Kaikista esille tulleista väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteista laaditaan kirjallinen dokumentti. Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä seuraa lukuvuosittain esiin tulleiden tapausten määriä. Koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä ei käsitellä yksittäisiä tapauksia tai yksittäisten oppilaiden asioita. Pyydettyessä koulun opiskeluhoitoryhmä toimittaa opiskeluhoillon ohjausryhmälle tiedot esiin tulleiden väkivalta- kiusaamis- ja häirintätapausten määristä.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Vaara- ja uhkatilanteiden ehkäisyä ja niihin varautumista koskevan suunnittelun perustana on lainsäädännön edellyttämä koulukohtainen vaarojen arviointi ja riskien kartoitus. Keskeisimmät suunnitteluelvoitteet tulevat pelastuslaista, työturvallisuuslaista ja koululainsäädännöstä. Kartoitus tehdään yhteistyössä työterveyshuollon ja työsuojelun henkilöstön sekä muiden viranomaistahojen kanssa. Koulun työterveydellisten olojen selvitys toteutetaan 3-5 vuoden välein. Pelastussuunnitelmaa laadittaessa riskien arviointiin osallistuvat opetuksen järjestäjän lisäksi poliisi ja pelastustoimi. Riskien arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erilaisiin uhkisiin samoin kuin koulun rakenteelliseen, toiminnalliseen ja henkiseen valmiuteen kohdata niitä.

Toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa ovat osa kriisisuunnitelmaa. Suunnitelmien laadinnassa varmistetaan yhteensopivuus koulun järjestyssääntöjen kanssa ja tehdään yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

Jokaisen koulun omat turvallisuusasiakirjat ja turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat kootaan koulun turvallisuuskansioon Pedanet-ympäristöön. Turvallisuuskansion säilytyksestä ja käytöstä on laadittava selkeät ohjeet, jotta se on tarvittaessa helposti koko henkilöstön saatavilla. Kansion sisältö on joiltakin osin ei-julkista.

Koulua koskeva kriisi voidaan määritellä oppilaalle tai henkilökunnalle tapahtuvaksi ennakoimattomaksi, kärsimystä aiheuttavaksi muutokseksi tai menetykseksi. Tällaisia kriisejä ovat esimerkiksi oppilaan tai koulun työntekijän äkillinen kuolema, oppilaan tai työntekijän läheisen kuolema, vakava onnettomuus, vakava väkivaltilanne tai väkivallan uhka. Kriisistä voi olla kyse myös silloin, kun yllättävä ja äkillinen isompi tai pienempi häiriötilanne koskettaa kunnan lapsia tai nuoria suoraan tai välillisesti ja vaatii erityistoimia, tai vastaava tilanne toteutuu valtakunnan tasolla tai maailmanlaajuisesti.

Kriisiryhmä

Sastamalan perusopetuksen jokaisessa koulussa on oma kriisiryhmä, johon kuuluvat yksikön johtaja, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja erityisopettaja. Kriisiryhmää täydennetään tarvittaessa tapauskohtaisesti.

Kriisiryhmä pitää huolta siitä, että koulun kriisivalmius on ajan tasalla. Kriisiryhmän tehtävä on olla koordinoimassa kriisityötä kriisin kohdatessa koulua sekä auttaa opettajia luokan kanssa tehtävässä jälkipuinnissa.

Kun koulua kohtaa kriisi, tulee asiasta tiedon ensimmäisenä saaneen ottaa yhteyttä yksikön johtajaan, joka ottaa yhteyttä aluerehtoriin, opetuspäällikköön tai kasvatusjohtajaan tilanteen vaatiman vakavuuden mukaan arvioituna. Yksikön johtajalla on kokonaisvastuu tilanteesta, kriisiryhmän kokoon kutumisesta ja auttamistoiminnan käynnistymisestä sekä tiedottamisesta.

Kriisiviestintä

Äkillisissä kriisitilanteissa noudatetaan Sastamalan kaupungin kriisiviestinnän (ei-julkinen asiakirja) suunnitelmaan kirjattuja viestinnän periaatteita yksikön sisäisessä, koulun ja opetuksen järjestäjän välisessä sekä ulkoisessa tiedottamisessa. Tiedottamisvastuut kouluissa tulee suunnitella ennakoon siten, että tiedotustarpeen tullessa voidaan tietoja antaa luotettavasti ja oikeilta tahoilta. Suunnittelussa on otettava huomioon sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen sekä ennakoiva, tilannekohtainen ja jälkikäteinen tiedottaminen. Viestintä ja tiedottaminen on erotettava toisistaan. Tiedottamisvastuu on yleisesti ottaen yksikön johtajalla. Hän on vastuussa siitä, mitä tietoja koulusta annetaan tiedotusvälineille. Yksityisyyden suoja ei saa tiedottaessa loukata. Epäilystä rikoksesta tiedottamisen oikeus on vain tutkinnanjohtajalla.

Perehdyttäminen ja toimintavalmiuksien harjoittelu

Henkilöstön tulee ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä ja valvonnalla pyrkiä estämään uhka- ja vaaratilanteet. Onnettomuuksiin tai turvallisuushäiriöihin varautumista tuetaan perehdyttämällä oppilaat ja henkilökunta turvallisuussuunnitelmiin sekä valmentamalla heitä toimimaan oikein uhka- ja vaaratilanteissa. Koko koulun yhteinen pelastautumisharjoittelu suoritetaan lukuvuosittain Pirkanmaan pelastuslaitoksen ohjeistaman mallin mukaan ja raportoidaan pidetyt harjoitukset Pirkanmaan pelastuslaitoksen sähköisen vaaratilanneharjoitus-palvelun kautta. Henkilöstölle järjestetään säännöllisin väliajoin ensiapukoulutusta. Perehdyttämisestä ja käytännön harjoittelun järjestämisestä vastaa yksikön johtaja.

Yhteistyö ja keskinäinen työn- ja vastuunjako kriisitilanteisiin varauduttaessa sekä kriisitilanteissa

Turvallisuuden edistämiseen tähtäävien tavoitteiden toteuttamisesta käytännön vastuu on koulun toiminnasta vastaavalla yksikön johtajalla. Hänen tehtävänä on välittää tieto turvallisuuteen liittyvistä epäkohdista ja tarvittavista muutoksista opetuksen järjestäjälle tai muulle asianosaiselle yhteistyötaholle. Turvallisuusasiakirjojen laatimisesta ja tilojen turvallisuudesta vastaa yksikön johtaja yhteistyössä kiinteistönhoidon henkilöstön sekä tarvittavien viranomaisten kanssa.

Turvallisuussuunnitelmien päivitys ja arviointi

Turvallisuuskansion sisältämät asiakirjat ja suunnitelmat tulee päivittää vuosittain lukuvuoden alkaessa. Pelastussuunnitelman tarkistamisessa on mukana pelastustoimi ja poliisi. Päivittämisestä vastaa yksikön johtaja. Päivityksen yhteydessä arvioidaan sen ajanmukaisuus ja tehdään tarvittavat muutokset.

Toiminta erilaisissa kriisi-, uhka ja vaaratilanteissa

Ennakoimaton sairauskohtaus

Jos oppilaalla on jokin pitkäaikaissairaus, tiedot ja toimintaohjeet löytyvät oppilaan lääkehoitosuunnitelmasta. Näihin tietoihin tulisi jokaisen koulun työntekijän perehtyä jo etukäteen. Muuten sairauskohtauksissa toimitaan yleisten ensiapuohjeiden mukaisesti.

Vakava sairaus

Kun tieto oppilaan vakavasta sairaudesta tulee koululle, kysytään oppilaan vanhemmilta, miten he toivovat asiaa koulussa käsiteltävän. Vanhempien luvalla asiasta tiedotetaan muulle henkilökunnalle ja sitä käsitellään luokassa. Asiantuntijoita pyydetään tarvittaessa apuun.

Oppilaan kuolema

Tiedon saanut henkilö ilmoittaa asiasta yksikön johtajalle, joka kutsuu kokoon kriisiryhmän harkitsemallaan kokoonpanolla. Ryhmä suunnittelee etenemisen kuultuaan omaisia (esim. suruliputus, muistohetki ja tiedottaminen). Tapahtuneesta kerrotaan henkilökunnalle. Luokanopettaja/luokanohjaaja kertoo tapahtuneesta luokan oppilaille saatuaan luvan oppilaan huoltajalta. Tilanteestariippuen asiaa käsitellään yhtä aikaa myös koulun muissa luokissa. Käsitteilyyn voidaan ottaa mukaan opiskeluhuollon toimijoita.

Ohjeita tapahtuman käsittelyyn luokassa:

- Tapahtumasta tulee puhua avoimesti ja konkreettisesti.
- Oppilaiden on hyvä saada puhua siitä, mitä ovat kuulleet asiasta.

- Oppilaiden tulee saada kertoa myös siitä, mitä ajattelevat/tuntevat.
- Jotkut oppilaat saattavat ahdistua tilanteessa niin, että tarvitsevat henkilökohtaista keskusteluapua. Opettaja voi ohjata oppilaan keskustelemaan opiskeluhuollon ammattilaisen kanssa.
- Kuolleen oppilaan pulpetin voi koristella kynttilällä, liinalla ja kukilla.

Päätetyn mukaan on mahdollista järjestää koululla muistotilaisuus mieluiten vuorokauden kuluessa tapahtuman tiedotuksesta. Seurakunta auttaa muistotilaisuuden suunnittelussa ja järjestämisessä. Kuolleen oppilaan vanhemmille tarjotaan mahdollisuus osallistua muistotilaisuuteen. Koulusta otetaan yhteyttä kotiin ja sovitaan surunvalittelukäynnistä.

Lapsia on hyvä kehottaa puhumaan tapahtuneesta myös kotona ja kavereiden kanssa. Luokanopettaja neuvottelee vanhempien kanssa hautajaisiin ja muistotilaisuuteen osallistumisesta. Koteihin lähetetään tiedote hautajaisiin osallistumisesta. Koulun virallisesta edustuksesta ja mahdollisesta muistopuheesta hautajaisissa päättää kriisiryhmä.

Oppilaiden kanssa voidaan käydä haudalla tai onnettomuuspaikalla viemässä muistokynttilöitä. Vierailuja voidaan tehdä useita kertoja kouluvuoden aikana. Oppilaille annetaan tilaa ja aikaa keskustella asiasta aina, kun asia nousee kouluvuoden aikana uudelleen esiin. Opettajainhuoneessa on surulaatikko, jossa on liina, kynttilöitä ja valokuvakehys.

Työntekijän kuolema

Tiedon saanut henkilö ilmoittaa asiasta yksikön johtajalle, joka selvittää yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa tilanteesta etenemistä. Työntekijän omaisten toiveet huomioidaan. Henkilöstöä tiedotetaan tapahtuneesta. Opettajat kertovat tapahtuneesta oppilaille luokassaan yhteisesti sovitulla tavalla. Jos luokan oma opettaja on kuollut, luokalle tuttu opettaja kertoo tapahtuneesta ja on yhdessä oppilaiden kanssa koulupäivän ajan.

Kun kaikille luokille on kerrottu tapahtuneesta, lippu nostetaan puolitankoon. Oppilaiden kotiin lähetetään lyhyt tiedote. Mieluiten vuorokauden kuluessa tapahtuman tiedotuksesta järjestetään koululla muistotilaisuus. Seurakunta auttaa tilaisuuden järjestämisessä. Lisäksi sovitaan, kuinka omaisia muistetaan. Oppilaille järjestetään yhteinen päivänavaus ja tarpeen mukaan muistohetki myös luokassa. Kriisiryhmän jäsenet ja työterveyshuollon työpsykologit voivat auttaa henkilökuntaa tapahtuneen käsittelyssä.

Rehtori kysyy omaisilta, haluavatko nämä, että työtoverit ja / tai jotkut oppilaat osallistuvat hautajaisiin. Jos hautajaisiin osallistutaan, sovitaan koteihin

tiedottamisesta. Opettajainhuoneessa on surulaatikko, jossa on liina, kynttilöitä ja valokuvakehys.

Oppilaan läheisen kuolema

Tieto oppilaan vanhemman tai muun läheisen kuolemasta tulee koululle useimmiten ilmoituksena luokanopettajalle. Tiedon saanut kertoo asiasta yksikön johtajalle, joka arvioi, vaatiiko tilanne kriisiryhmän koolle kutsumisen. Luokanopettaja on yhteydessä perheeseen ja pyytää heiltä suostumuksen sille, että luokalle saa kertoa asiasta. Perheeltä saadaan myös tieto siitä, mitä luokalle saa kertoa ja haluaako oppilas olla itse paikalla. Opettaja myös varmistaa, ovatko lähiomaiset saaneet riittävää kriisiapua tilanteeseen. Kriisiryhmä voi tarvittaessa hankkia perheelle apua. Kertomalla luokalle faktat samaan aikaan, estetään huhujen leviäminen. Omaisensa menettänyttä oppilasta on hyvä valmistaa luokkatovereiden kohtaamiseen. Myös luokkaa on hyvä valmistella omaisensa menettäneen toverin kohtaamiseen

On pyrittävä siihen, että tiedon lähiomaisen kuolemasta kertoo lapselle hänen perheensä jäsen, mieluiten jompikumpi vanhemmista. Joissakin tapauksissa suruviesti jää kuitenkin väistämättä opettajan tai koulun muun työntekijän toimitettavaksi. Näissä tapauksissa viestin kertoo oppilaalle läheisin aikuinen. Keskustelulle on etsittävä rauhallinen, häiriötön paikka ja varattava riittävästi aikaa. Aikuisella on oltava riittävästi paikkansa pitävää, varmistettua tietoa asiasta. Fyysinen kosketus voi auttaa rauhoittavasti, mutta jollei oppilas sitä halua on hänen tahtoaan kunnioitettava. Oppilas saatetaan kotiin tai sinne, mihin muu perhe on kokoontunut.

Uhkaava henkilö koulun tiloissa tai uhkausviesti

Kun työntekijä kohtaa uhkaavasti käyttäytyvän henkilön koulurakennuksessa tai koulun alueella, on ensin arvioitava, onko tilanteessa välitöntä väkivallan uhkaa. Mikäli työntekijä arvioi tilanteen niin vaaralliseksi, ettei keskustelua kannata tässä vaiheessa aloittaa, on hänen huolehdittava itsensä ja paikalla olevat henkilöt turvaan. Tämän jälkeen työntekijän on mahdollisuuksien mukaan varoitettava muita koulutalossa olevia kuulutuksella. Yleensä näissä tilanteissa suojaudutaan luokkatiloihin lukitsemalla ovet ja ikkunat sekä siirtymällä pois ovien ja ikkunoiden läheisyydestä. Tämän jälkeen työntekijä soittaa hätänumeroon 112. Puhelun jälkeen noudatetaan hätäkeskuksen antamia ohjeita.

Mikäli työntekijän arvion mukaan tilanne voidaan hoitaa turvallisesti keskustelemalla, on pyrittävä rauhoitteluun ja kuuntelemaan henkilöä. Jos tilanne selviää ja henkilö rauhoittuu keskustelemalla, on työntekijän ilmoitettava uhkatilanteesta yksikön johtajalle.

Kun työntekijä vastaanottaa uhkauksen esimerkiksi sähköpostin tai puhelimen välityksellä, on hänen ensin arvioitava, onko välitöntä vaaraa. Mikäli työntekijä arvioi tilanteen kiireelliseksi, on hänen soitettava heti hätänumeroon 112 ja noudatettava hätäkeskuksen ohjeita. Mikäli työntekijä arvioi tilanteen kiireettömäksi, hän neuvottelee toimenpiteistä yksikön johtajan kanssa. Tilanteista kuitenkin ilmoitetaan aina poliisille.

Pommiuhkaus tai epäilyttävä esine

Kun työntekijä vastaanottaa pommiuhkauksen puhelimitse, sähköpostilla tai henkilökohtaisesti, soitetaan aina välittömästi hätänumeroon 112 ja toimintaan heidän antamien ohjeiden mukaan.

Kun koulun alueelta löytyy epäilyttävä esine, on ensin huolehdittava turvallisuudesta poistamalla kaikki henkilöt esineen läheisyydestä. Tämän jälkeen soitetaan hätänumeroon 112 ja toimitaan ohjeiden mukaan.

Laajasti koskettanut tapahtuma muualla

Yksikön johtaja kutsuu kriisiryhmän koolle ja ryhmä harkitsee toimenpiteet. Joskus aloite muiston kunnioittamiseen tai empatian osoittamiseen esimerkiksi hiljaisen hetken muodossa tulee valtakunnallisesti tai kaupungin välityksellä. On syytä huomioida, että muualla tapahtunut kriisi saattaa koskettaa koulun työntekijöitä tai oppilaita henkilökohtaisesti. Oppilaille on varattava aikaa asian käsittelyyn ja keskusteluun luokissa. Tapahtuma voi aiheuttaa oppilaisissa pelkoja ja turvattomuuden tunnetta.

Seksuaalisen hyväksikäytön tai perheväkivallan epäily

On tärkeää, että oppilaat tulevat kuulluiksi kertoessaan mahdollisesta seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai perheväkivallasta. Hyväksikäytön epäily voi herätä monissa eri tilanteissa. Lapsi voi itse kertoa kokemuksestaan tai lapsen käyttäytyminen voi herättää epäilyn. Asian tietoonsa saanut henkilö ottaa yhteyttä yksikön johtajaan. Koulun henkilöstö voi pyytää konsultaatiota opiskeluhuollosta (terveydenhoitaja / koulukuraattori/koulupsykologi). Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus lastensuojelun työntekijöille ja ilmoitetaan asiasta poliisille.

Ahdistelutilanne koulun alueella tai koulumatkalla

Tilanteen tietoonsa saanut henkilö pyrkii keräämään tilanteesta mahdollisimman tarkat tiedot ja ottaa yhteyttä yksikön johtajaan. Soitetaan oppilaan vanhemmille ja pyydetään tarvittaessa ilmoittamaan asiasta poliisille. Vanhempien kanssa sovitaan oppilaan kotiin lähdestä tai koulupäivän jatkumisesta. Koulun tasolla on syytä arvioida tiedottamista. Asiasta voidaan konsultoida poliisia.

Itsetuhoisuus

Jos koulussa saadaan tietoon, että oppilas on akuutissa itsemurhavaarassa, ensimmäinen asian tietoonsa saanut henkilö varmistaa, että oppilas ei jää yksin. Tilanteesta ilmoitetaan yksikön johtajalle, joka suunnittelee etenemistä yhdessä kriisiryhmän kanssa. Tarvittaessa otetaan yhteyttä hätäkeskukseen. Huoltajiin otetaan yhteyttä. Varmistetaan, että oppilas saa tarvitsemaansa apua tai hänellä/huoltajalla on tieto, mistä apua voi saada.

Lapsilla itsetuhoiset ajatukset ja teot ovat yleensä seurausta pitkäaikaisesta masennuksesta. Koulussa pyritään mahdollisimman varhain tunnistamaan näitä oireita ja tarjoamaan tukea.

Itsetuhoisuuden voivat laukaista:

- perheen sisäiset ristiriidat ja huono kommunikaatio
- ero itselle läheisestä ihmisestä
- lähiomaisen, läheisen ystävän tai muulla tavoin merkityksellisen ihmisen (myös lemmikin!) kuolema
- kiusaaminen
- epäonnistumiset ja pettymykset

Masennuksen oireita lapsilla ja nuorilla voivat olla:

- matala mieliala
- kyvyttömyys mielihyvään, apatia
- voimattomuus, väsymys, motivaation puute
- keskittymisen ja tarkkaavuuden vaikeudet
- alentunut itsetunto
- syyllisyyden tunteet
- kuolemantoiveet

Itsetuhoisuuden merkkejä voivat olla:

- itsemurhasta ja kuolemasta puhuminen
- normaalien arkiaktiviteettien (esim. harrastukset) lopettaminen
- toistuvat poissaolot
- epätavallinen uhkarohkeus, riskikäyttäytyminen, väkivaltaisuus
- huomattavat negatiiviset muutokset persoonallisuudessa, suoriutumisessa, käyttäytymisessä ja asenteissa

Masennuksen/itsetuhoisuuden ehkäisemiseksi voi pyrkiä tukemaan:

- osoittamalla aitoa huolenpitoa ja halua kuunnella oppilasta

- keskustelemalla oppilaan ja huoltajan kanssa
- ottamalla yhteyttä opiskeluhoollon ammattilaisiin tai konsultoimalla
- tarjoamalla oppilaalle turvallisia rutiineja
- antamalla oppilaalle aikaa ja huomiota
- seuraamalla tilanteen kehitystä ja puuttumalla varhain

LIITE 1

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuollon palveluista 2023

Yksikkö	Oppilaat / opiskelijat	Tehostettu tuki ja erityinen tuki	Maahanmuuttajaoppilaat	Esiopetus	Esiopetus, tehostettu ja erityinen tuki	Terveystieteiden, nykytila	arvio tarpeesta	Kuraattori, nykytila	arvio tarpeesta	Psykologi, nykytila	arvio tarpeesta
suositus op.määrä/työntekijä						460		670		780	
Häijään koulu	47	8	1	16	3	0,05	0,2	0,1	0,1	0,15	0,2
Mouhijärven yhteiskoulu	302	83	1	16	1	0,75	1	0,5	0,8	0,15	0,5
Suodenniemen koulu	57	16	1	5	2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,05	0,2
Karkun koulu	64	17	5	7	1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,05	0,2
Marttilan koulu	58	23	12	33	3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2
Stormin koulu	104	13	1	13	1	0,2	0,3	0,2	0,2	0,15	0,2
Toukolan koulu	85	9	1	16	5	0,2	0,3	0,1	0,2	0,1	0,2
Tyrväänkylän koulu	79	10	0			0,2	0,3	0,1	0,2	0,05	0,2
Muistolan koulu	336	75	30			0,8	1	0,3	0,5	0,3	0,5
Sylvään koulu	487	113	24			1	1,2	0,6	1	0,5	0,8
Vareliuksen koulu	282	76	16	54	6	1	1	0,2	0,3	0,4	0,5
Kiikan koulu	111	32	1	16	3	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,2
Pehulan koulu	127	52	9	11	5	0,3	0,4	0,1	0,2	0,1	0,2
Äetsän koulu	154	59	1			0,4	0,4	0,4	0,5	0,3	0,5
Ojansuun päiväkoti				11	2						
Vammalan lukio	280					0,8	0,8	0,6	0,6	0,3	0,4
YHT.	2287	586	103	198	32	6,6	7,8	3,6	5,1	2,9	5

